

Bölüm 4: Değişkenler

Mikroişlemciler

Değişkenler

- Bir değişken, bir bellek konumunu temsil eder.
- Programcı için, *var1* değişkeninin
  - *5A73:235B* adresi yerine kullanılması çok daha kolaydır.
- Derleyici iki tür değişkeni destekler.
  - BYTE: Bir bayt (8 bit) değerini temsil eder.
    - name DB value (*Define Byte*).
  - WORD: Bir sözcük (16 bit) değerini temsil eder.
    - name DW value (*Define Word*).
- counter DB 10h (counter adında bir BYTE değişkeni).
- sum DW 0FFFFh (sum adında bir WORD değişkeni).

Değişkenler

- Değişken adları,
  - harfle başlamalıdır,
  - sonrasında harf veya rakam kombinasyonları içerebilir.
- İsim belirtilmeyen değişkenler,
  - isim belirtilmemiş olabilir ancak bir adresleri vardır.
- Herhangi bir sayısal değer (ikili, onlu, onaltılı) alabilir.
- İlk değer atanmamış değişkenler için "?" sembolü kullanılır.

Örnek Kod

```
ORG 100h
MOV AL, var1    ; AL, var1 değişkeninin değerini alır.
MOV BX, var2    ; BX, var2 değişkeninin değerini alır.
RET             ; Programı sonlandırır.
VAR1 DB 7       ; BYTE türünde var1 değişkeni, değeri 7.
var2 DW 1234h   ; WORD türünde var2 değişkeni, değeri 1234h.
```


Örnek Kod

•

memory (1K) at: 0B56 : 0100 Disassemble from: 0B56 : 0100

Address	Hex	ASCII	Instruction
0100	A0 160	á	MOV AL, [00108h]
0101	08 008		MOV BX, [00109h]
0102	01 001	@	RET
0103	8B 139	i	POP ES
0104	1E 030	▲	XOR AL, 012h
0105	09 009		ADD [BX + SI], AL
0106	01 001	@	ADD [BX + SI], AL
0107	C3 195	†	ADD [BX + SI], AL
0108	07 007	•	ADD [BX + SI], AL
0109	34 052	4	ADD [BX + SI], AL
010A	12 018	†	ADD [BX + SI], AL
010B	00 000		ADD [BX + SI], AL
010C	00 000		ADD [BX + SI], AL
010D	00 000		ADD [BX + SI], AL
010E	00 000		ADD [BX + SI], AL
010F	00 000		ADD [BX + SI], AL
0110	00 000		ADD [BX + SI], AL
0111	00 000		ADD [BX + SI], AL
0112	00 000		ADD [BX + SI], AL

variables

Örnek Kod

- Derleyici,
  - Kaynak kodu bir dizi bayta dönüştürür.
  - Değişken adlarını bellek konumlarıyla değiştirir.
  - Büyük-küçük harfe duyarsızdır ("VAR1" ve "var1" aynı değişken).
- COM dosyaları yüklendiğinde DS, CS yazmacının değerini alır.
- Bağıl konum (*offset*), bellek konumunun başlangıcından olan kaydırmadır.
- VAR1'in bağıl konumu 0108h, tam adresi 0B56:0108'dir.
- var2'nin bağıl konumu 0109h, tam adresi 0B56:0109'dur.
  - WORD türünde olduğu için 2 BYTE kaplar.
  - Düşük bayt düşük adreste saklanır, 34h, 12h'den önce yer alır.

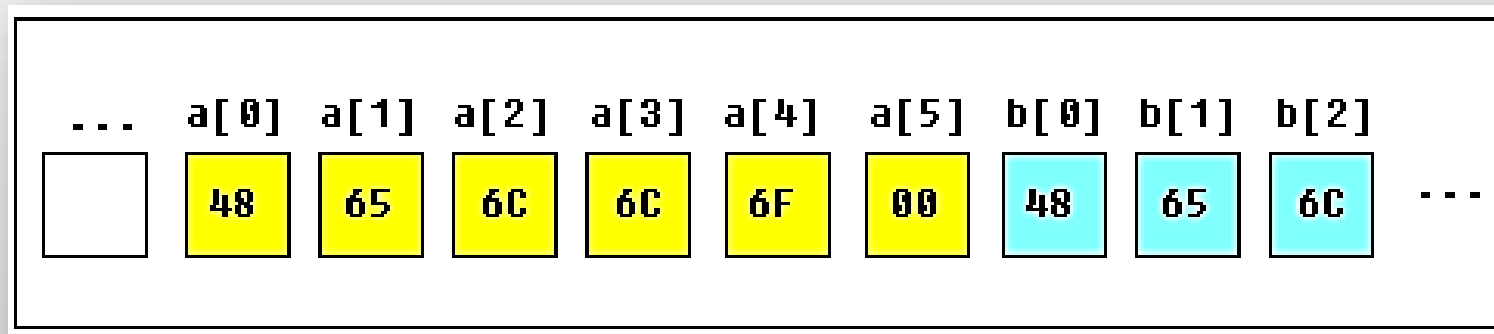
ORG 100h Direktifi

- Derleyiciye yürütülebilir dosyanın yükleneceği adresi söyler.
  - Değişken adları bellek adresleriyle değiştirilirken dikkate alınır.
- COM dosyalarında kullanılır.
- İşletim sistemi, CS'nin ilk 256 baytında programla ilgili bazı verileri tutar.
  - Komut satırı parametreleri gibi bilgiler bu alanda saklanır.
- EXE dosyaları 0000 ofsetinde yüklenir ve
  - Değişkenler için özel bir kesim (*segment*) kullanır.
- Direktifler, gerçek makine koduna dönüştürülmez.

Diziler

- Diziler, değişken zincirleri olarak düşünülebilir.
- Diziler, ardışık bellek konumlarında saklanan veri gruplarıdır.
- Tırnak içindeki metin otomatik olarak bayt dizisine dönüştürür.
- Dizi elemanlarına bellek adresi üzerinden erişilebilir.
- a DB 48h, 65h, 6Ch, 6Ch, 6Fh, 00h
- b DB 'Hello', 0.

Diziler

- Dizinin herhangi bir elemanına,
  - Köşeli parantez kullanarak erişilebilir.
    - Örneğin: `MOV AL, a[3]`
  - Bellek indis yazmaçları `BX`, `SI`, `DI`, `BP` kullanarak erişilebilir.
    - Örneğin: `MOV SI, 3` ve `MOV AL, a[SI]`
- Büyük bir dizi tanımlamak için `DUP` işleci kullanılır.
  - `number DUP ( value(s) )`
  - `c DB 5 DUP(9) → c DB 9, 9, 9, 9, 9`
  - `d DB 5 DUP(1, 2) → d DB 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, 2`
- `DW` dizi tanımlamak için kullanılamaz.!

Değişkenin Adresini Alma

- LEA ve OFFSET, değişkenin adresini almak için kullanılır.
- LEA, indisli değişkenlerin adresini almak için de kullanılabilir.
- Değişkenin adresi, prosedüre parametre geçirmek için çok kullanışlıdır.

Değişkenin Adresini Alma

```
ORG 100h
MOV     AL, VAR1           ; VAR1 değerini AL yazmacına kopyala.
LEA     BX, VAR1           ; VAR1 adresini BX yazmacına kopyala.
MOV     BYTE PTR [BX], 44h ; VAR1 değerini güncelle.
MOV     AL, VAR1           ; VAR1 değerini AL yazmacına kopyala.
RET
VAR1    DB    22h
END
```


Değişkenin Adresini Alma

```
ORG 100h
```

```
MOV     AL, VAR1           ; VAR1 değerini AL yazmacına kopyala.
```

```
MOV     BX, OFFSET VAR1    ; VAR1 adresini BX yazmacına kopyala.
```

```
MOV     BYTE PTR [BX], 44h ; VAR1 değerini güncelle.
```

```
MOV     AL, VAR1           ; VAR1 değerini AL yazmacına kopyala.
```

```
RET
```

```
VAR1    DB    22h
```

```
END
```


Değişkenin Adresini Alma

- LEA BX, VAR1 ve MOV BX, OFFSET VAR1 aynı makine koduna derlenir:
  - MOV BX, num
  - num, değişkenin bağıl konum değerinin 16 bitlik temsili.
- Sadece BX, SI, DI, BP yazmaçları köşeli parantez içinde kullanılabilir.
- LEA (Load Effective Address), değişkenin adresini yazmaca yükler.
- OFFSET, değişkenin bağıl konum değerini sağlar.

Sabitler (Constants)

- Değişkenlere benzer.
- Ancak program derlendiğinde var olurlar.
- Bir sabitin değeri tanımlandıktan sonra değiştirilemez.
- Sabitler, programın farklı bölümlerinde aynı değer kullanıldığını sağlar.
- Sabit tanımlamak için EQU direktifi kullanılır:
  - name EQU <herhangi bir ifade>.
  - k EQU 5
  - MOV AX, k

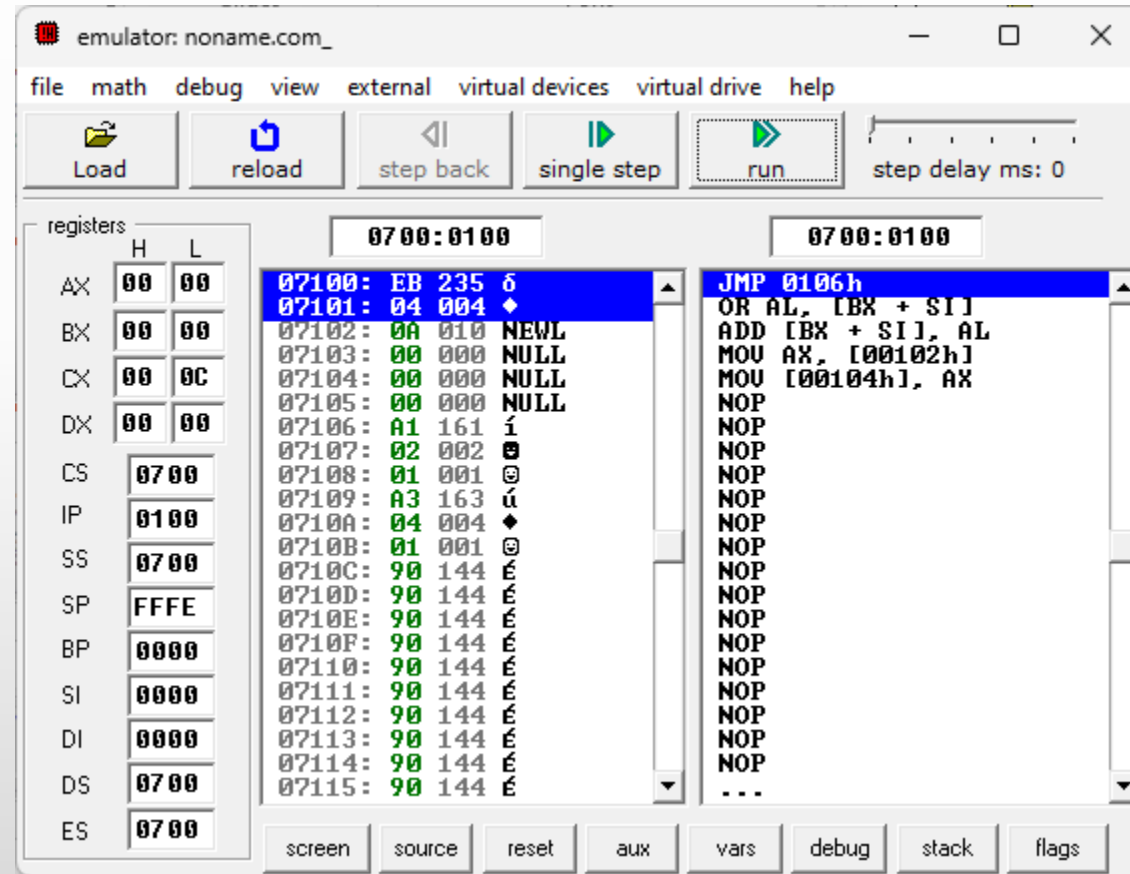

Değişkenler Arasında Veri Taşıma

```
jmp start
    value1 DW 10      ; İki byte'lık bir değişken tanımlama
    value2 DW 0       ; İkinci bir değişken tanımlama
start:
    MOV AX, value1    ; value1 değerini AX yazmacına taşı
    MOV value2, AX    ; AX değerini value2 değişkenine taşı
end start
```


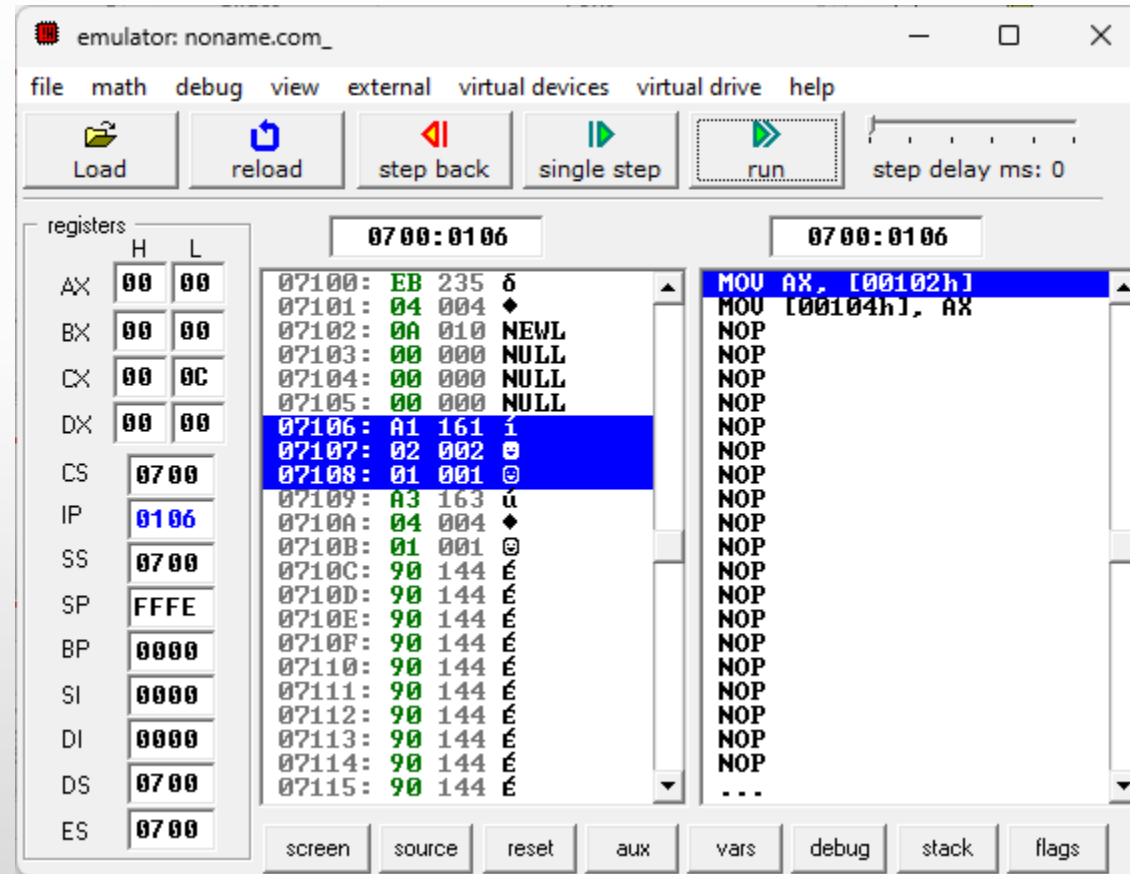
Değişkenler Arasında Veri Taşıma

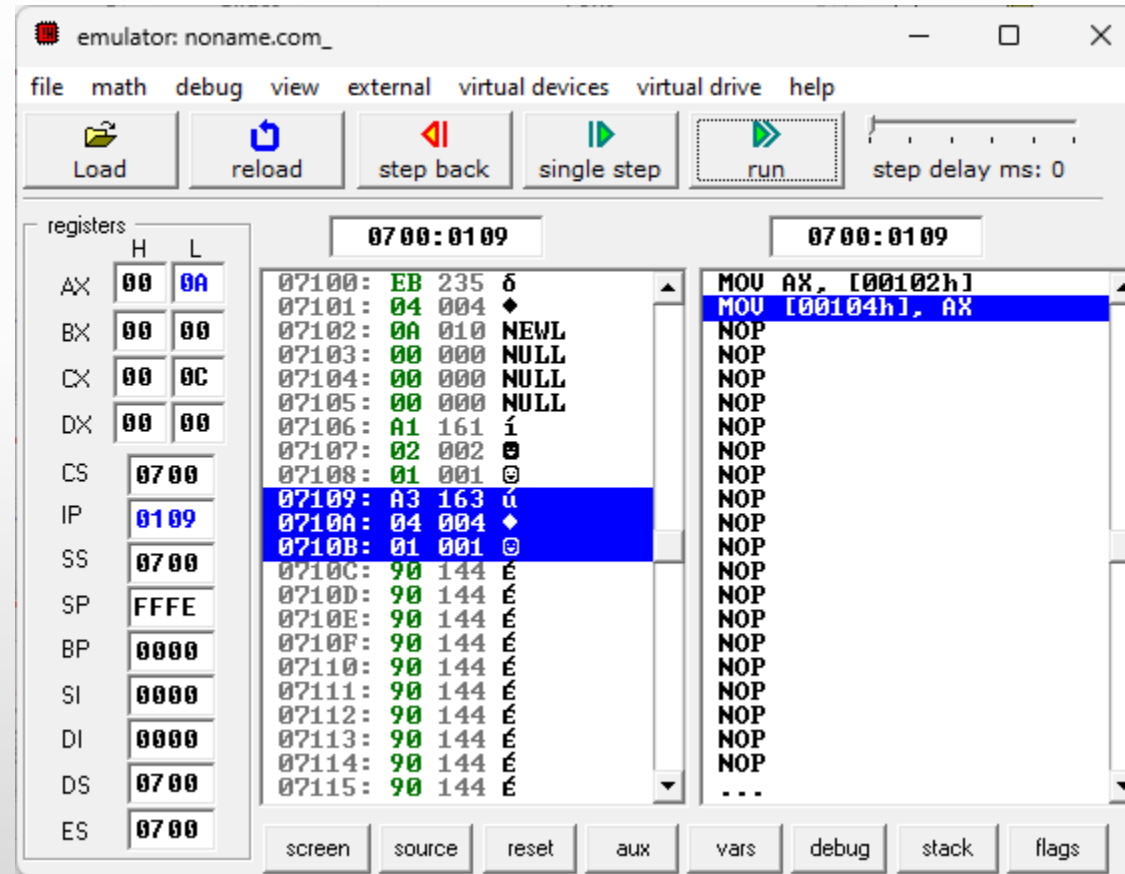

Değişkenler Arasında Veri Taşıma

Değişkenler Arasında Veri Taşıma

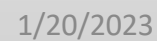

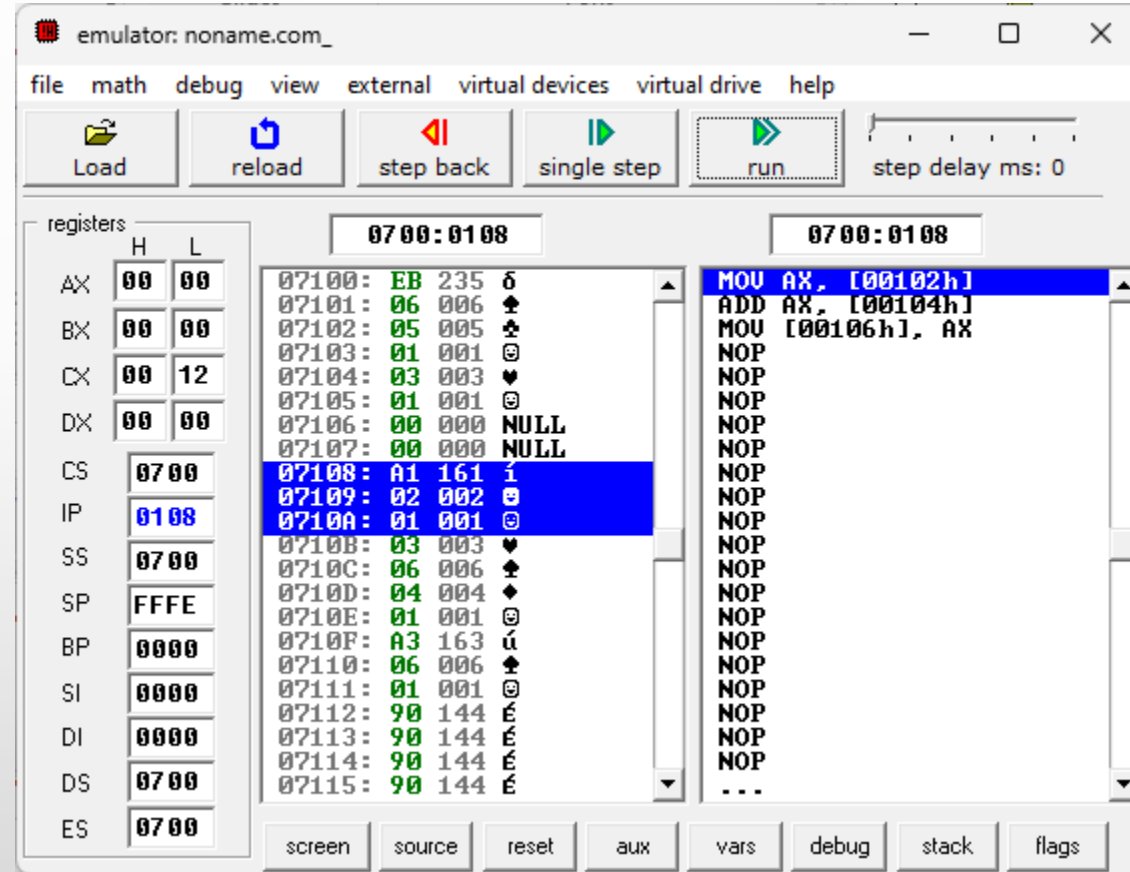
Değişkenleri Toplama İşlemi

```
jmp start  
    value1 DW 105h    ; İki byte değişken, ilk değeri 105h  
    value2 DW 103h    ; İkinci değişken, ilk değeri 103h  
    result DW ?       ; Sonucu saklar, değeri belirsiz (?)  
start:  
    MOV AX, value1     ; value1 değerini AX yazmacına yükle  
    ADD AX, value2     ; value2 değerini AX yazmacına ekle  
    MOV result, AX     ; AX değerini result değişkenine taşı  
end start
```


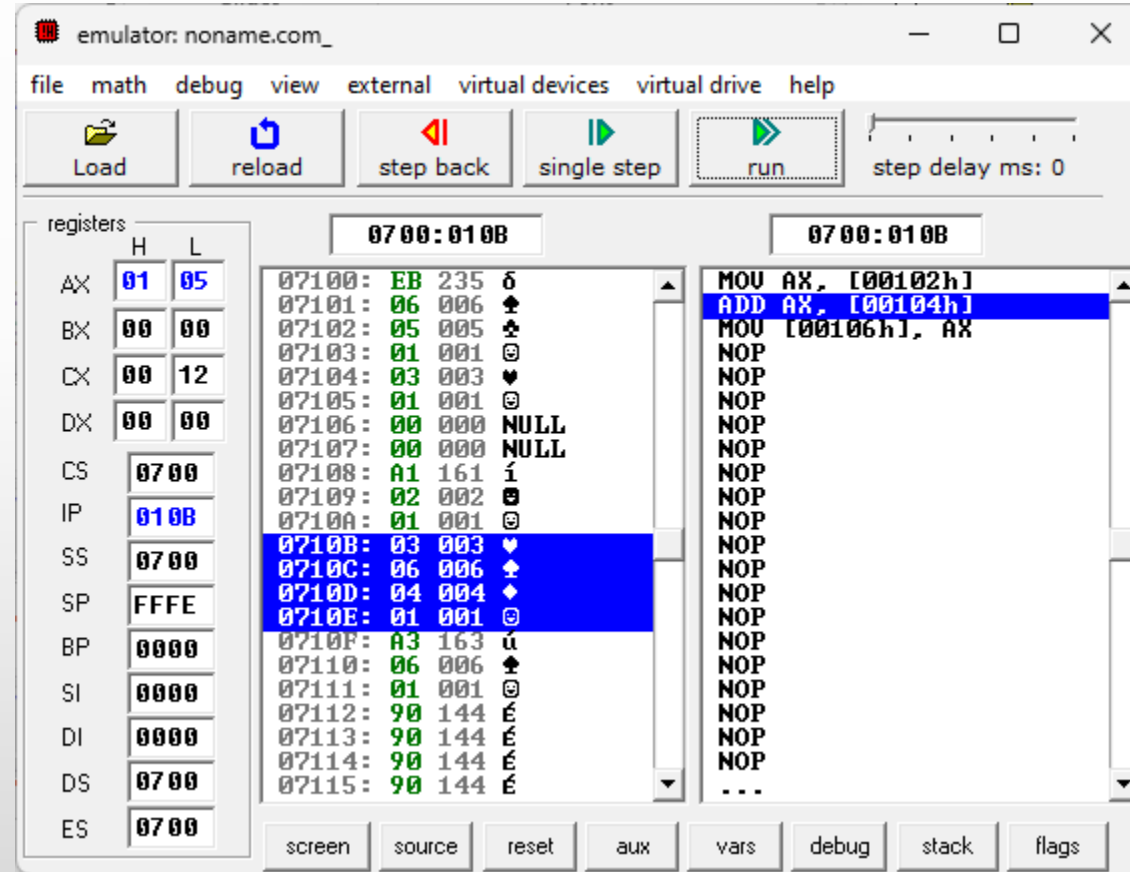

Değişkenleri Toplama İşlemi

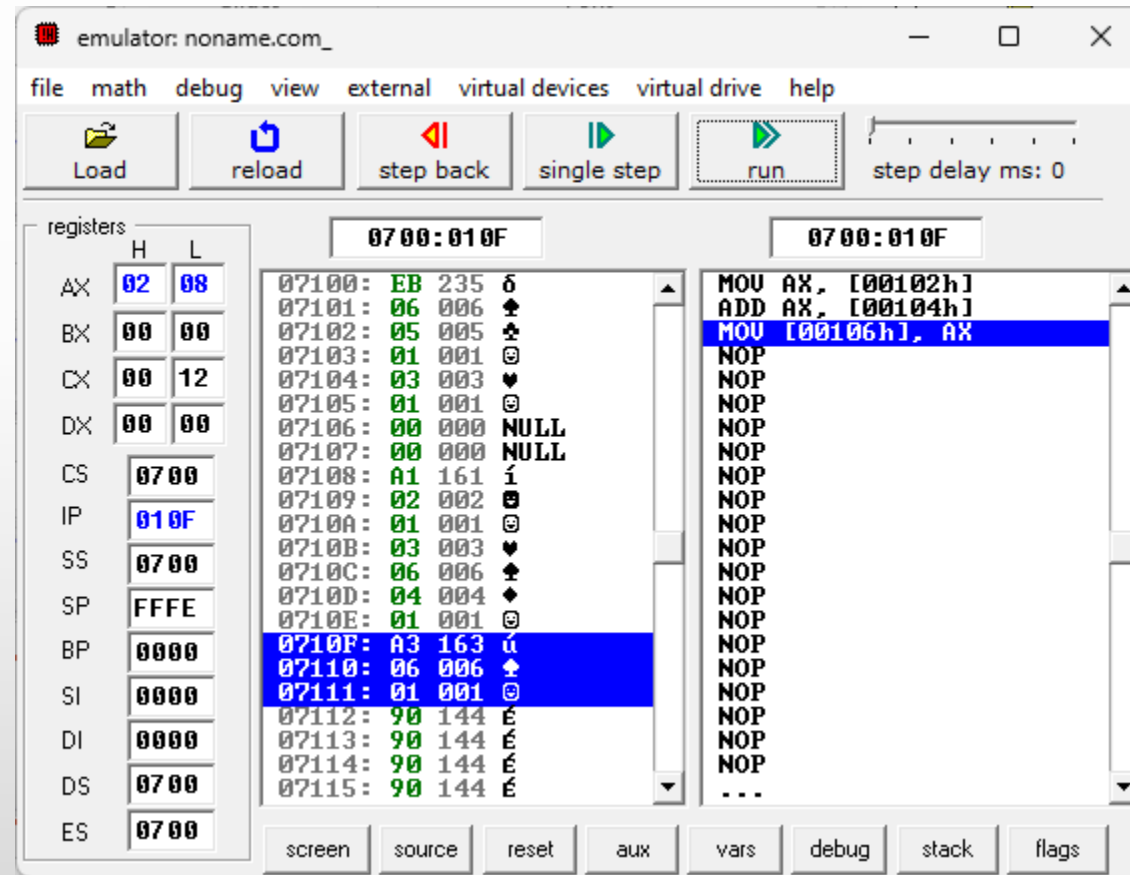

Değişkenleri Toplama İşlemi

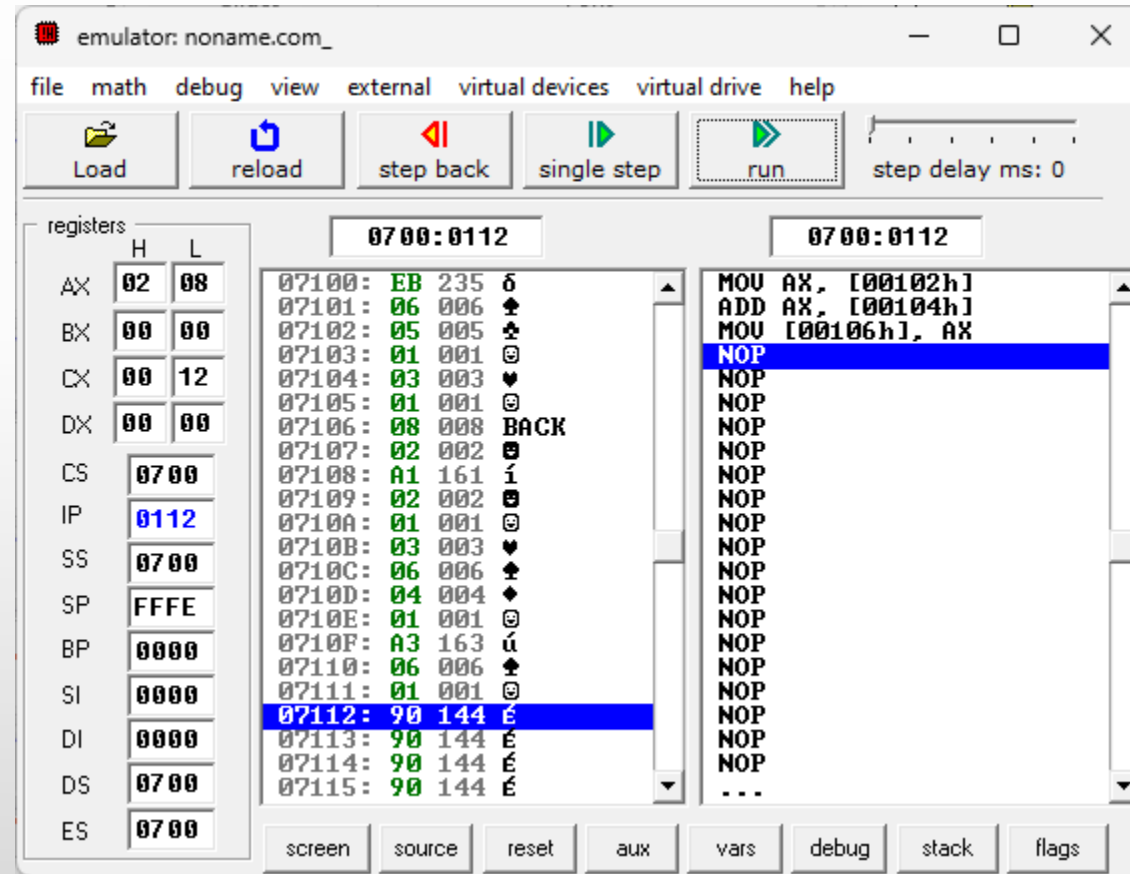
Değişkenleri Toplama İşlemi

Değişkenleri Toplama İşlemi

Değişkenleri Toplama İşlemi

Random Access Memory																	
0700:0100		update		☒ table		☐ list											
0700:0100	EB	06	05	01	03	01	08	02-A1	02	01	03	06	04	01	A3	δ↑↑↑↑↑.0100↑↑↑↑	
0700:0110	06	01	90	90	90	90	90	90-90	90	90	90	90	90	90	90	↑↑↑↑↑↑↑↑↑↑↑↑↑↑	
0700:0120	90	90	90	90	90	90	F4	00-00	00	00	00	00	00	00	00	↑↑↑↑↑↑↑.	
0700:0130	00	00	00	00	00	00	00	00-00	00	00	00	00	00	00	00	. . . . .	
0700:0140	00	00	00	00	00	00	00	00-00	00	00	00	00	00	00	00	. . . . .	
0700:0150	00	00	00	00	00	00	00	00-00	00	00	00	00	00	00	00	. . . . .	
0700:0160	00	00	00	00	00	00	00	00-00	00	00	00	00	00	00	00	. . . . .	
0700:0170	00	00	00	00	00	00	00	00-00	00	00	00	00	00	00	00		

İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

```
MOV AX, value1    ; Birinci değişkenin değerini AX'e yükle
CMP AX, value2    ; AX değeri, ikinci değişken ile karşılaştır
JGE greater_or_equal ; value1, value2'den büyük eşitse atla
MOV AX, value2    ; İkinci değişkenin değerini AX'e yükle
JMP store_max     ; store_max'e atla
greater_or_equal:
MOV AX, value1    ; Birinci değişkenin değerini AX'e yükle
store_max:
MOV max_value, AX ; AX değerini max_value değişkenine taşı
value1 DW 10      ; Birinci değişken, ilk değeri 10
value2 DW 5       ; İkinci değişken, ilk değeri 5
max_value DW ?    ; Büyük değeri tutar, ilk değeri belirsiz (?)
```


İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

emulator: noname.com_

file math debug view external virtual devices virtual drive help

Load reload step back single step run step delay ms: 0

registers

	H	L
AX	00	00
BX	00	00
CX	00	1A
DX	00	00
CS	0700	
IP	0100	
SS	0700	
SP	FFFE	
BP	0000	
SI	0000	
DI	0000	
DS	0700	
ES	0700	

0700:0100

07100:	A1	161	i
07101:	14	020	¶
07102:	01	001	⊖
07103:	3B	059	;
07104:	06	006	⬆
07105:	16	022	=
07106:	01	001	⊖
07107:	7D	125	>
07108:	05	005	⬆
07109:	A1	161	i
0710A:	16	022	=
0710B:	01	001	⊖
0710C:	EB	235	δ
0710D:	03	003	♥
0710E:	A1	161	i
0710F:	14	020	¶
07110:	01	001	⊖
07111:	A3	163	ú
07112:	18	024	↑
07113:	01	001	⊖
07114:	0A	010	NEWL
07115:	00	000	NULL

0700:0100

```
MOV AX, [00114h]
CMP AX, [00116h]
JNL 010Eh
MOV AX, [00116h]
JMP 0111h
MOV AX, [00114h]
MOV [00118h], AX
OR AL, [BX + SI]
ADD AX, 00000h
ADD [BX + SI] + 09090h, 1
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
...
```

screen source reset aux vars debug stack flags

İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

emulator: noname.com_

file math debug view external virtual devices virtual drive help

Load reload step back single step run step delay ms: 0

registers

	H	L
AX	00	0A
BX	00	00
CX	00	1A
DX	00	00
CS	0700	
IP	0103	
SS	0700	
SP	FFFE	
BP	0000	
SI	0000	
DI	0000	
DS	0700	
ES	0700	

0700:0103

07100:	A1	161	i
07101:	14	020	¶
07102:	01	001	⊖
07103:	3B	059	;
07104:	06	006	+
07105:	16	022	-
07106:	01	001	⊖
07107:	7D	125	>
07108:	05	005	+
07109:	A1	161	i
0710A:	16	022	-
0710B:	01	001	⊖
0710C:	EB	235	δ
0710D:	03	003	♥
0710E:	A1	161	i
0710F:	14	020	¶
07110:	01	001	⊖
07111:	A3	163	ú
07112:	18	024	↑
07113:	01	001	⊖
07114:	0A	010	NEWL
07115:	00	000	NULL

0700:0103

```
MOV AX, [00114h]
CMP AX, [00116h]
JNL 010Eh
MOV AX, [00116h]
JMP 0111h
MOV AX, [00114h]
MOV [00118h], AX
OR AL, [BX + SI]
ADD AX, 00000h
ADD [BX + SI] + 09090h, 1
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
...
```

screen source reset aux vars debug stack flags

İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

emulator: noname.com_

file math debug view external virtual devices virtual drive help

Load reload step back single step run step delay ms: 0

registers

	H	L
AX	00	0A
BX	00	00
CX	00	1A
DX	00	00
CS	0700	
IP	0107	
SS	0700	
SP	FFFE	
BP	0000	
SI	0000	
DI	0000	
DS	0700	
ES	0700	

0700:0107

07100:	A1	161	i
07101:	14	020	¶
07102:	01	001	⊖
07103:	3B	059	;
07104:	06	006	♣
07105:	16	022	=
07106:	01	001	⊖
07107:	7D	125	>
07108:	05	005	♣
07109:	A1	161	i
0710A:	16	022	=
0710B:	01	001	⊖
0710C:	EB	235	δ
0710D:	03	003	♥
0710E:	A1	161	i
0710F:	14	020	¶
07110:	01	001	⊖
07111:	A3	163	ú
07112:	18	024	↑
07113:	01	001	⊖
07114:	0A	010	NEWL
07115:	00	000	NULL

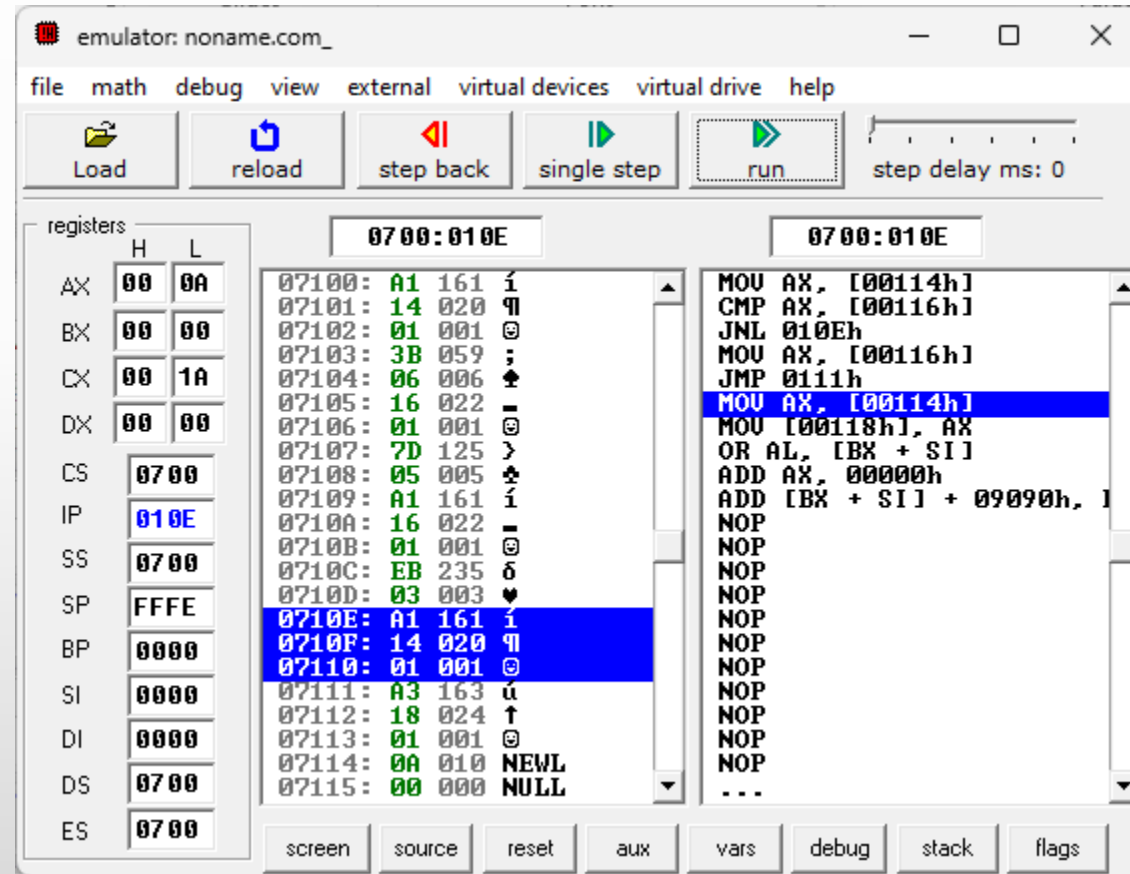
0700:0107

```
MOV AX, [00114h]
CMP AX, [00116h]
JNL 010Eh
MOV AX, [00116h]
JMP 0111h
MOV AX, [00114h]
MOV [00118h], AX
OR AL, [BX + SI]
ADD AX, 00000h
ADD [BX + SI] + 09090h, 1
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
...
```

screen source reset aux vars debug stack flags

İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

İki Değişkenin Değerini Karşılaştırma

emulator: noname.com_

file math debug view external virtual devices virtual drive help

Load reload step back single step run step delay ms: 0

registers

	H	L
AX	00	0A
BX	00	00
CX	00	1A
DX	00	00
CS	0700	
IP	0111	
SS	0700	
SP	FFFE	
BP	0000	
SI	0000	
DI	0000	
DS	0700	
ES	0700	

0700:0111

07100:	A1	161	i
07101:	14	020	q
07102:	01	001	@
07103:	3B	059	;
07104:	06	006	+
07105:	16	022	=
07106:	01	001	@
07107:	7D	125	>
07108:	05	005	+
07109:	A1	161	i
0710A:	16	022	=
0710B:	01	001	@
0710C:	EB	235	d
0710D:	03	003	v
0710E:	A1	161	i
0710F:	14	020	q
07110:	01	001	@
07111:	A3	163	u
07112:	18	024	↑
07113:	01	001	@
07114:	0A	010	NEWL
07115:	00	000	NULL

0700:0111

```
MOV AX, [00114h]
CMP AX, [00116h]
JNL 010Eh
MOV AX, [00116h]
JMP 0111h
MOV AX, [00114h]
MOV [00118h], AX
OR AL, [BX + SI]
ADD AX, 00000h
ADD [BX + SI] + 09090h, 1
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
NOP
...
```

screen source reset aux vars debug stack flags

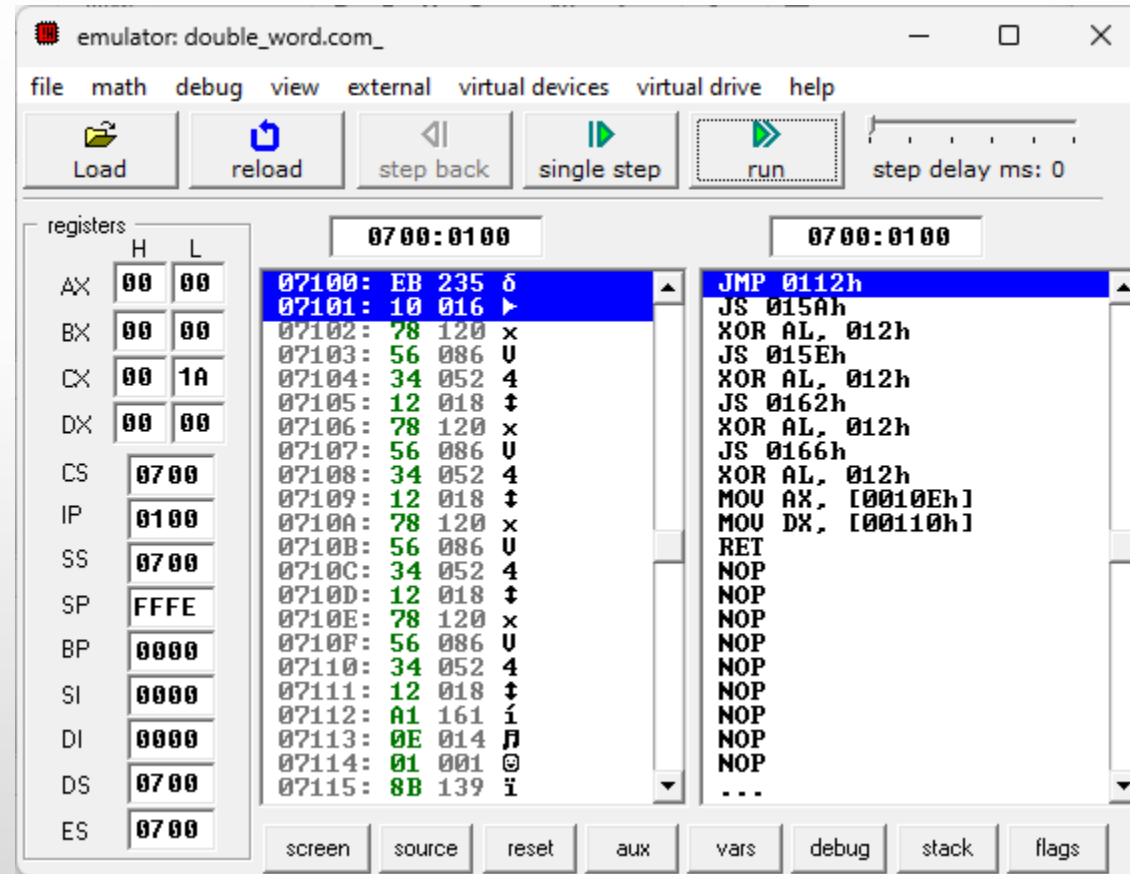

Double Word Değişken Tanımlama

```
jmp start
mydouble dd 12345678h ; double word değişken
mywords  dw 5678h ; 2 ayrı word değişken
          dw 1234h
mybytes  db 78h ; 4 ayrı byte değişken
          db 56h
          db 34h
          db 12h
data dd 00010010001101000101011001111000b ; 32 bits
start:  ; double word değişkeni dx:ax 'e yükle
mov ax, data
mov dx, [data+2]
```

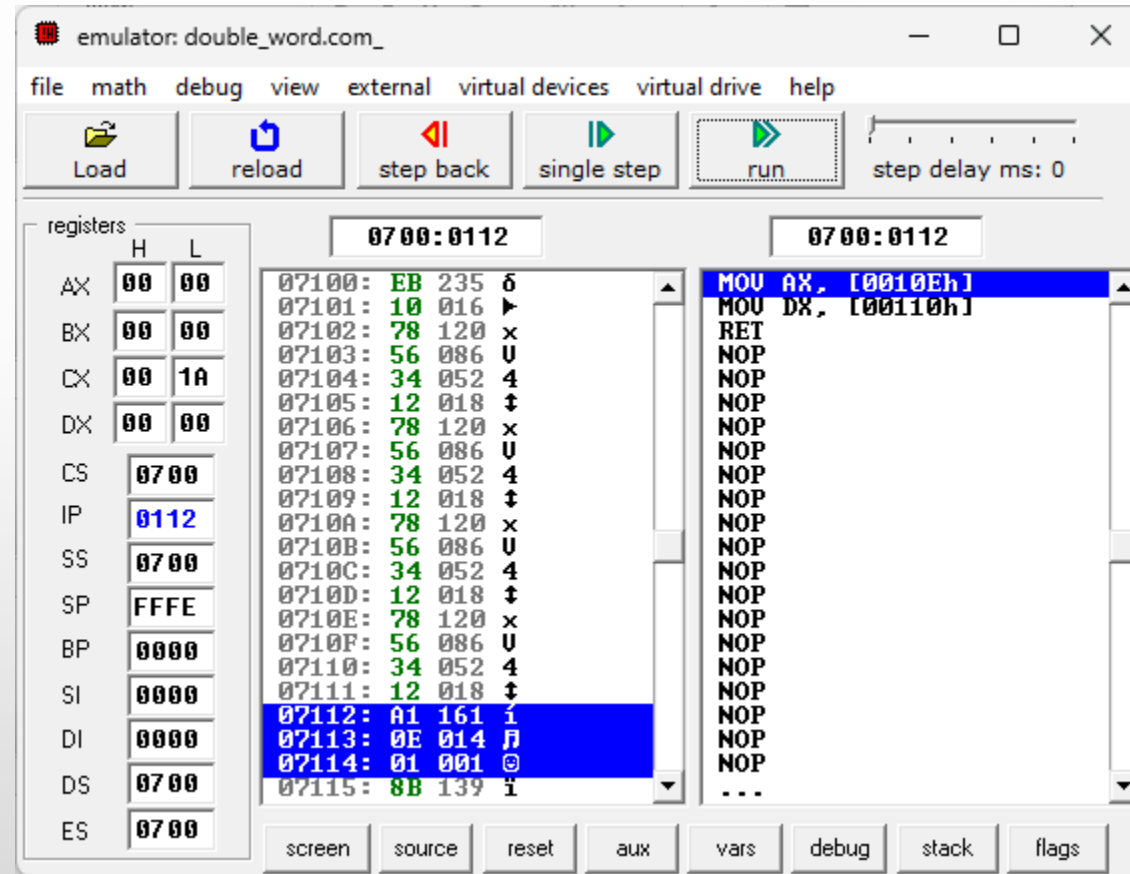

Double Word Değişken Tanımlama

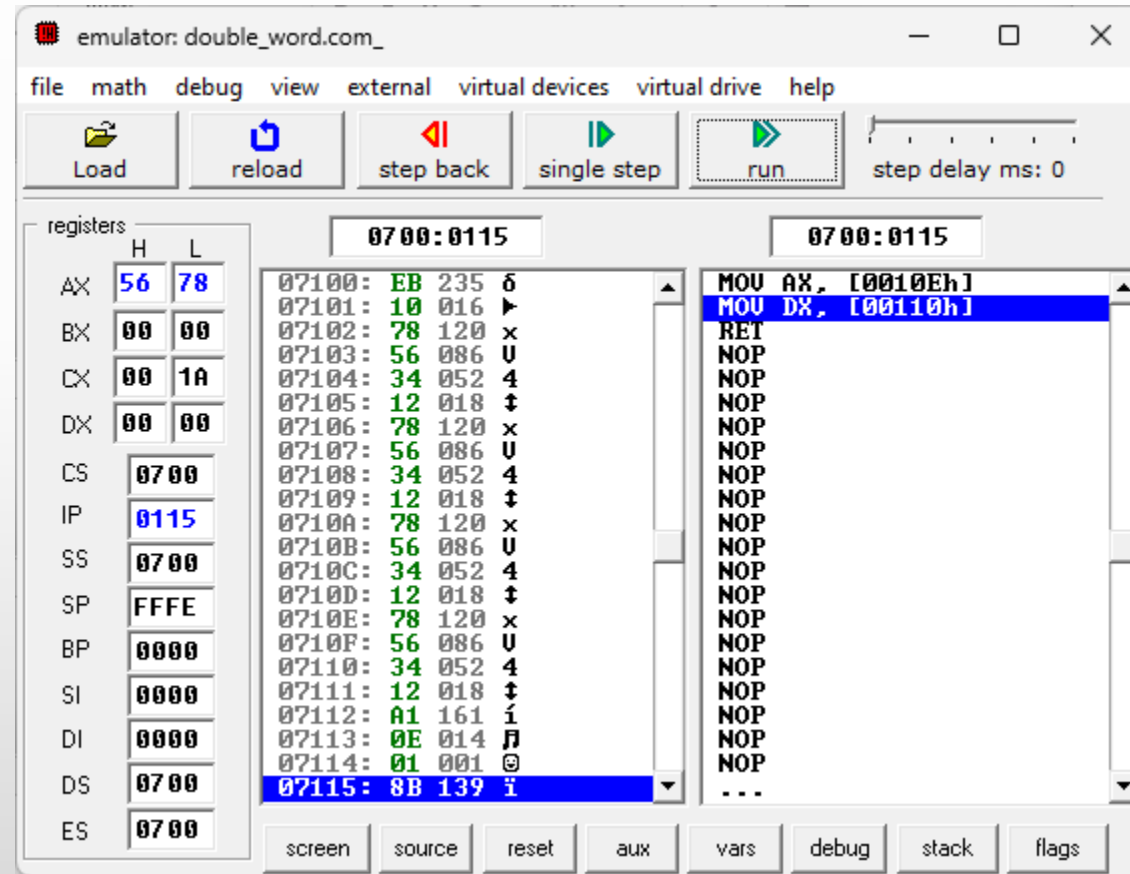

Double Word Değişken Tanımlama

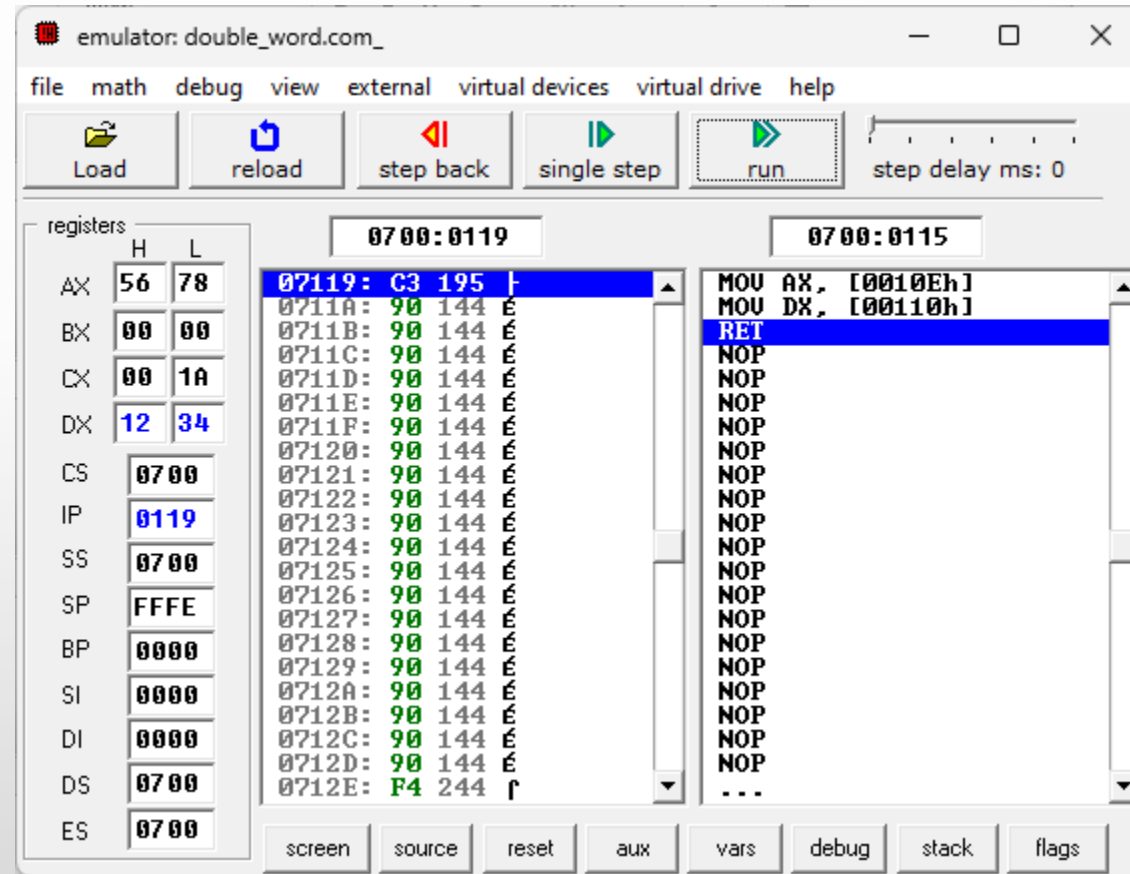

Double Word Değişken Tanımlama

Double Word Değişken Tanımlama

SON